

ACC. N:R M. 16518:1-86.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Gunn Cerrin*
Härad: Berättare: *Henny Johansson, M. u. a. vägen 2 A, Lund*
Socken: *Lunds stad* Berättarens yrke: *fröken*
Uppteckningsår: *1966* Född år *1891 i Lund*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Stadsstraditioner I s. 1-86.

LUF 126

M. 16518.

Ifylles av uppgiftslämnaren

Berättarens namn: Henny Johansson
" födelseår: 1891
" födelseort: Lund
" yrke: Tröskan

Makes/makas namn: _____
" födelseår: _____
" uppväxtort: _____
" yrke: _____

Faders namn: Anders Johansson
" födelseår: 1865
" uppväxtort: Lund
" yrke i staden: Gjuteriarbetare
" yrke före ev. in-
flyttning till staden: _____

Moders namn: Anna
" födelseår: 1864
" uppväxtort: Björka, Heders
" yrke i staden: Ten
" yrke före ev. in-
flyttning till staden: Papperska

Farföräldrars yrke: Affärsidkare

Morföräldrars yrke: Skreddare

Antal syskon: 7

Var han var gjuteriarbetare och sedan kom han in
vid Brandkåren. Det var väl 1906-1907. Han var en mycket
duktig brandsoldat. Han höggade andra uppsjått läbbl och
mer. Sedan reste han till Amerika 1909 och var där
i femton år. Sen gjuteriarbetare arbetade han hos Talle Holm-
berg på Bråborgsgården. När var uppsjått klockan fem på morgonen
och jag gick skola efter. Och då kom bageristerna klockan
fem på morgonen. Vi fick nytt bröd klockan fem. Sjukvårds-
verksamheten var öppen klockan sex på morgonen. Han var aldrig
hemma nästan förrän klockan nio-åtta, för han arbetade
över ibland i gjuteriet. På tisdagarna var han ju klockan
fyra. Aldrig han hade en fridag. När han kom på tisdag
han en tack på guld och på en stor spegel med vax-
ken där, och så lovlade han sig. Han var så trött så han
orkade inte sitta och lovlade sig, utan han satt och lovlade
sig. Jag kan inte precis säga vad han gjorde, men de gör
ju. Det var ju guld och allting som de hade på den tiden,
guld, järn och alla andra saker. Men jag får säga det, att

arbetarna hade det kolossalt för mycket, mycket arbete. Och snart var de när de kom ut. De hade ju inte tvättrinn på arbetsplatsen. Kläder fick de själv hålla sig med, men redskap för jag faktiskt till dem med där. Han hade 100 kronor i veckan när jag var tio år. Han tyckte var ju billig. Han betalade nog inte mer än 150 kronor en året och ett wienerbröd kostade två öre då och ett litet franskbröd två öre och en karamell ett öre. Calle Holmberg var mycket smyckad av arbetarna. Sin morfar arbetade också där till han var 87 år gammal. Jag vet inte om de kom i personlig kontakt med Calle Holmberg. Där var en ingeniör Holmberg. Han gick ju alltid över arbetarna, på lördagen träffade de ju. Sin morfar han fick mycket när han fyllde år och så pengar och gratifikationer. Och de bjöd på middag ibland. Det brukade vara på Grand hotell. Jag tror inte de fick ta frun med. De var nog ensamma. Jag minns att de talade om att de hade glass till efterrätt. Det ordnades inga utflykter för arbetarna. På sin fridag var ju mest hemma hos oss,

Han gick aldrig ut på där, och han spritade inte i heller.
Han var mest hemma hos oss, och han kunde sitta och springa
med oss. Han spelade själv mungspel och så sping vi barn.
Han älskade sitt hem och sina barn. Han var med i fack-
förening, så varje första maj så demonstrerade ju far.
Så var vi nyss och ständigt när han kom. Men så fort det var
slut med det, så var han hemma igen. Och på julaftons-
kvällen, det var ju barnfester i Parken, så brukade han ha
ledigt en och annan gång på eftermiddagen, men då hade han
ju arbetat över. Det var på måndagen. Och då så skulle bes-
ka bords, och det minns jag att det gjorde far. Och alltså
sitt vi blev kladda, så gick vi sitta oss på en bänk i park.
Så hade mor gräsmattor med och så hade hon kaffekittel och
kanna, sill och potatis. Och på åt vi och drack ute i Par-
ken. Där var stolar för barn och så dansade de. Så hade
de gungor så att de gungade och lekte. De äldre satt i
gröngräset och drucke upp med mat, kaffe och dryck. Men
det var inte många gånger ju var med på eftermiddagen.

Jag kan hem först på Kvällen. Det var väl Skysken i Parken
som ordnade dessa barnfester. Där var en gammal skräddare
Lars Lindblom som ordnade tävlingarna.

Mor hade inget arbete som gift. Hon skötte en hemmet.
Där var ju mycket att göra med så många barn och så
stuckade hon själa skumpor och lagade kläder. Och Kväll-
ning var ju helt annorlunda då. Man hade vanliga timme
av damestik och liknande tyxor var ju av damestik. Det var
ju hårdtötlat. Då måste de ju tvätta i två dagar med en sådan
tvätt. Jag tycker att då var alla som var gifta, hemma hos
barnen. En del gick bort och tvättade och då gick de
klockan tre på morgonen och kom hem klockan tio på kvällen.
Men det var inte många.

Som barn fick vi arbeta hemma hos mor. Första gången som
hon låg i barnsäng så fick jag ju tytyra till. Första gången
var jag inte mer än sex år. Senare var det ju yngre flickor
som fick gå på fabrik. Men det fick aldrig vi göra.

Vi bodde på Tomtegatan i fem år, från det att jag var
treton år. Före 1904 bodde vi nere i Nöden. Vi kom från Kors-
gatan mitt emot Rarigatan. När vi flyttade från Tomtegatan
så trivdes ju på bra därnere så vi flyttade ner till Trädgård-
gatan. Men Trädgårdsgatan var egentligen anedd som den
finaste gatan i Nöden. Men vi bodde i Rarigatan som
titen, där blev jag född. Jag fick säga det om ju och mor, att
de var dumliga att hålla i ordning Egenheterna. Vi hade all-
rig väglärs. Vi bodde på Lilla Tomtegatan 5 i huset ut mot
Kors Tomtegatan. Tagerström hade hem som rådde om det. Det
var ett lågt hus, men där var förtäls ovantum men inga
Egenheter. Vindskuren kallades de för. Det var ett murat gäst-
hus då när jag var liten. Det var ju murat utgång, skurar-
na, kallat som de sade. Det var flera familjer som bodde där.
Där var sex familjer där nere och så var där ett hus längre nere
vid porten. Där bodde tre familjer. Men aldrig att man um-
gicks med folk utan var och en skötte sig. De hatade och
så när de kom ut man var och en skötte sig själva. Vi hade

aldrig så, att man sprang omkring och drack kaffe. Jag
vet inte, vem som hade byggt huset. Jag känner inte heller bygg-
mästaren. Reparationer och tillbyggnader förekom inte. Men
jag kan påminnas ju när det behövdes. Det skedde först där
nere i de källaren, så det var därför som vi flyttade till Trä-
gårdsgatan. Så fick man en smyggen tagenhet. Men det förekom
för att de bytte tagenheterna mer än nu. De kunde byta och
skedde man inte så fick man flytta igen.

På Tomtegatan hade vi två rum bara och ett litet kök.
Det var inte mycket med det. Där var ju så, att man kunde stå
och laga mat men inte mer. Stugan var där, så det var ju
gammalt. Vi använde båda rummen som dagligrum, åt och
drack och sov. Vi sov i båda rummen. Det fick vi göra när
vi var så många. Men när jag var liten och vi bodde i Nya
stan, så hade vi ett rum som vi hade som bädrum. Då var
vi inte så många barn, så då låg en i vagnen, mor och far
i sängen och så sov vi tre syskon som låg i soffan. Det
förekom ju inte då att man hade var sin säng. Men på Tomte-

gatan använde vi båda rummen. Vi satt och läste läror och vi fick använda bägge rummen. Där var ingenting att dela på. Väster hade vi mest när släktingar kom, så då fick vi ju gett plats. Vi hade ju ett stort bord, så där satt vi och åt. Spelbarnen fick ligga i en rygg sidan en mor och far. De tröttes gett. Det var ju stora rum och lägenheten var vacker, fastän det var gammalt. Så var det ju bra läge. Så var där en affär mitt emot där vi bodde och en krog mer i gatan. När de affärerna var ju bara vanliga rum. De bodde sidan en affären i rummet intill. När jag bodde i Nya stan som tiden, hade de affärerna öppna till klockan tio på kvällen. När kunde gå när som helst på dygnet och banka på, om man behövde handla. Där på kungsgatan hade vi i västra rummet s. k. en sagg tegra med gula handtag på och så hade vi ett vackert bord. Det stod fram för soffan. Och så hade vi en saggad soffa och på soffan var en virkad lappare som var fäst upp på ryggen med sidenbunt på mitten. Så hade vi vackra stolar ju. Så hade vi fönsterbord, runda

7.

Fönsterbord som är moderna nu igen, ett vid varje fönster och
så hade vi en stol vid sidan. Och så hade vi en stor spegel
från taket och mer och så målades där på spegeln. När
det var jul eller högtid, så tog man fram sina gröna kläcko-
dukar med applikationer av rosor på. Och vad vi hade, det
var vackra rosenbräd, som för var mycket fina. På de
här punde borden hade vi myrtenbräd. För var enastående
med sina blommor. Och så hade vi en liten här divanmat-
ta mitt på golvet och så hade vi röda och gröna ränder i gång-
mattorna och en liten spegelstucka framför spegeln. En vacker
lampan hade vi, en fotogenlampan. Det var en som hängde i
taket och så hade vi en bordslampa med vacker glas och
kupa med bilder på. Så hade far rätt mycket vackra bö-
cker, för han läste kolossal mycket. Det var en hobby han
hade. Han läste allt, inte sidanahär vanliga romaner utan
det var Långar och andra böcker som han läste om. Jag
minns han hade en bok som det bara stod ärtor i. Och en
så tråkig bok! Men så hade han ju inte gilt i skola så

sen vi gjorde, så när jag gick i skolan, så sade han: "Ah, Henry hjälps mig att läsa, tackar det här laget." Han var väldigt duktig far, men så hade han förtärlar sen inte hade råd att hålla honom i skolan, så gick han inte läsa någonting. Sen det liknade mig, när jag slutade skolan, jag gick femte klassen då. Då var fröken hemma hos far och frågade om jag fick fortsätta i Kyriska skolan på Katedrals skolan, en afterskola på Kvällen, men det fick man inte. Jag skulle vara hemma och hjälpa mor. I andra rummet var en sådan här stug som man drar ut, en Träsäng, och en liten byrå och så var där bord och stolar och sedan så var där inte mer. Det var vackra Trägelar i båda rummen att skura, men det var ju härligt när man hade gjort det, det var skönt och rent och snyggt. Vi sandade inte gelven, men jag vet att man gjorde det. Det gjorde min mormors mor, de hade grus på gelven. Det var för att man skulle hålla rent och sedan när man hade gjort så var ju gelvet rent. Och då hade de ju stekars skåp, och då skulle det all-

tid sandas och ruas på golven. Det gjorde man alltid, alla som skurade, vi skurade var sin vecka, skulle kunna efteråt. På Alnarp, när jag var på den skolan och serverade, där sandade man varje dag när man hade popat. Sedan fick det ligga kvar till nästan dag. De möbler som mor och far hade, hade de köpt i en affär som hette Nicklanson i Rydbergsgatan. Där handlade de rätt mycket möbler. Det var nyköpta möbler. Far smickrade inte själv. I andra hem var det ungefär det samma, nästan liknande. Jag minns att de där runda fänsstorborden hade gått i arv, så dem var mor och far stolta på. Och en Gussstake, som mors mormor hade haft. Jag tycker inte att det fanns några gammalmodiga möbler då, det var nästan lika överallt. På den tiden hade vi fjäderdynor, som vi låg på och vi hade täcke på oss och lakan och så kuddar. Under dagen förvarades detta i sängen. Så bäddade vi upp sängen till en hög bädd. Så hade mor vackra lakan, som var broderade och signerade med ett stort monogram och en färskild kunde med fint vackert sörgott nypa på sängen. De

Kunde ha väldigt myggl och trevligt. Bestaden ryppärms
des med kakelugn som eldades runt hel och kaks. Det fanns
en kakelugn i varje rum. Kåköspisen var en vanlig kåköspis
som man kunde baka i. Belysning bestod av fetogenlampor.
Vi barn fick gå och lägga oss rätt så tidigt, för det fanns
inte att barn fick vara ute och springa som kvällarna.
Sedan så lade de sig på rätt så tidigt förr. När klockan
ringde oss i kyrkan så var det ju ganska sent lyckte man.
Det var ju på bestämd tid som vi skulle lägga oss, för mor
ville ju vara lite frö. Sen vi lag orkna och där var tukt
i rummet, men på påminnelse minnade vi väl.

Vi fick åtminstone stuvade morötter och fläsk precis
som nu och pill och godis och havrevalling ibland. Så fick
vi brödbullar och det var ungefär som nu. Till söndagsmid-
dagen hade vi alltid stek. Sen var enastående till att laga
god mat, så det kvitte vad han gjorde, men gott var det.
Sen rätt om stekt leverkorv och surkött sås. Det var faktiskt

gett. Och så stupa. Då kokte man dricka och jammade med
lite mjöl naturligtvis och så bröd i. Vad hon hade mycket
var att hon kokte ^{grovt} bröd i vatten och saft och smicken. Det
blev brödsoppor. Det var väldigt gett. Sedan så stekte vi sill
och kokte korv. Skinka hade vi inte då. Allt vi hade var
sill, korv och smetta. Det var sällan vi hade öl för det var
ju dyrt. Vi hade inte bestämda rätter på vissa veckodagar.
Man hade vi bruna böror ibland och ärtor och kålsoppor,
men det var ju man späte varierade. Vad hon bakade
mycket var sidanahär pannkakor, stekakor så de de för.
De hade inte ägg i dem, utan det var bara mjöl, mjölk och
jäst och socker och sill. Så fick det bli och jäsar och så
hade hon smör eller flett på järnet, och så tog hon en plös
och stekte på järnet, klickade ut, och så vände hon på det,
och det var ju gett. Och vad vi hade, så hade vi alltid
stående rätter när det var efterhöstamarknad i september.
Då var alla tjänare fria och då hade vi alltid brunkål och
flötk. Och alltid till skunk, när man kör julen ut, hade

vi sådant till jäsad pannkakor. Det var skönt. Till jingst hade vi alltid köttbullar och krusbärskräm. Till julen, när jag ^{och jag} på eftermiddagen klätt granen, vi klädde aldrig granen för-än på eftermiddagen och då stängde vi dörren och när vi hade granen kladd och tänd så öppnade vi dörren och då hade mor dukat ett rätt långt bord med mat. Där var ansjovis och fläsk, som legat i sallad och sylta och röd-
bor och smörgåsar, ja allt möjligt gott, och kaffe. Sedan klockan var på kvällen fick vi lutfisk och risgröt. Hemma drack vi inte så mycket mjölk. Då saade de om, att man skulle inte dricka så mycket kaffe, det var inte bra för hälsan. Men vi blev fasthållna på kaffe och bröd. Varje morgon fick vi kaffe och var sin brödskiva och två bitar socker, med grädde i kaffet. Så minns jag när vi gick i skolan, så frågade fröken alltid vad vi hade till morgnaml. Jag ville inte säga att vi drack kaffe, för det var ju så osunt att de skulle dricka kaffe, utan så sade man ju alltid, även om man druckit kaffe, att vi hade haft choklad. Och vi var aldrig sjuka.

Det var inte mycket mjölk från kjolet. Till mällikerna drack vi vatten. Ät fröken inte heller, inte lemnad i heller. Ja, när det var födda maj så kom far alltid hem och hade köpt en stor påse kakor, som han lämnade över till oss, när han hade demonstrerat. Han köpte aldrig hästkött. Jag vet inte varför. Han sade bara att hästkött ville han inte äta. Lever hade vi rätt mycket, men inte ännu precis. Annars fanns det inget mat som man hade direkt motvilja mot. Vi hade rätt mycket grönsaker. Vi hade ofta kålsoppa med mycket med grönsaker i. Annars lagade han grönsaker mest i skuvningar. Kommer såg man aldrig när man var liten. Jag kommer inte ihåg när de kom i Umeå, men det var då när jag var liten. Han köpte inte precis syltfrukter. Apelsiner hade vi ju, men inte mycket annat, det var pömska äpplen. Apelsiner köpte han vid jul tiden. Han varje gång han hade gått på torget, så kom han hem och hade köpt augustiprisen, när det var den tiden, och gräpårn och så. Alltid fick vi något när han hade varit på torget.

Hon köpte kött i Ulrics köttaffär på Sluggsgatan och på Torne-
gatan fanns det ju en spiceriaffär tvärs över gatan. Det
var alltid lördag på måndagar och tisdagar och där köpte hon
sitt, det var ju sillaståndet på torget där ju, och grönsaker och
allt så att hon hade hemma för de dagarna. Så kokte hon mycket
tingen och det var inte alltid som hon kunde sockra och då
kokte hon bara socker. Vi använde ~~en~~ mycket tingen. Och mycket
gurken kokte hon ner. Skärböner sållade hon ner. Hon köpte
aldrig färdiglagad mat, utan hon lagade själv. Så bakade hon.
Hon bakade velbröd och pepparkakor och sockerkaka mycket.
Varanda tisdag så bakade hon sockerkaka. Då kunde ju
äppan stanna till någon så att en brödrand kunde falla
samma. Då gick vi den med det samma. Så det gjorde
ju på sin tid. Vi varken byggde öl eller slaktade hem-
ma. Men och ju hade ingen koloni. Det kunde de inte hinna
med att ha. Jag tycker att mor sålde mat rätt på mycket,
kokt mat hade vi bara när vi hade frickassi och pappr och
bruna böner och så. Bruna böner hade vi alltid i två dagar,

inte den dagen efter men nästa dag. Vi hade ingenting
mellan oss. Likadant med kilsoppa, det kokte hon alltid
för ett par dagar. Så hade vi fisk och potatis och rödbe-
ror ibland. Det var gott. Hon hade ungefär samma hushålls-
redskap som de har nu, samma stekspadar, dukslag och stovs-
skivar, men det var ju träskivar, och träskivor. Hon hade
järngrytor och så hade hon en gryta som var emaljerad
inne i och som hon hade till risgröd. Stekjärnet var ett van-
ligt svart stekjärn och så hade hon plåttjärn och munk-
järn. Hon brossade inte själv kaffebävar. Vi hade kaffekvarn
några år, så vi malde vad vi ville ha, men vi förlorade ju
det sedan de fått så fina kvarnar i affärerna och då köpte
vi färdigt. Kryddor brukade hon brossa, hon hade ett sådant-
här lock som hon brossade med. Annars köpte hon färdigmallda.
Hon brukade konservera stora krusbär i 20-30-liters krukor
och hon brukade inte sockra, utan det var ju surt så man
fick sockra efter hand, som man skulle ha det. Så lade hon
in skärbäver. Min morfar hade en liten trädgård och där

hade vi grönsaker. Det som konserverats förvarade hon i källaren. Där var fönster som ventilerade. På talis brukade vi köpa från min moster i Fläcke. Vi hade en hekloliter eller så varje gång hem. Och så fyllde vi källaren med koks och kol.

Vi fick mat under normala tider. Sen det var ju så, att på morgnarna fick vi bara kaffe och en brödskeva och två serverbiter. Det fick räcka. Sedan fick vi ju en smörgås med oss till skolan, men det var inte många gånger det var på lagg, för det var ju för dyrt. Sen vi var så varda vid den kramonen, så vi var inte hungriga. Sedan på middagen klockan tolv då kom far hem, och då fick vi mat. Då lade mor upp en rätt sker, sker, som när vi hade bruna bänor så lade hon upp en sker och så sade hon: "Å nu, och så åt bröd till på att ni blir mätta." Vi fick vad vi skulle ha, men vi fick inte mer, och så fick vi äta grovt bröd till. Så på eftermiddagen när vi var små och springer ute och lekade på gården, så förskäm det aldrig att vi sade att vi kunde få en smörgås, utan vi sade: "Nu, vi får en skiva bröd!" Då kunde vi få

en skiva grovt bröd, och det var vi så glada för. Sedan så
var det inget eftermiddagskaffe utan vi fick ingenting förrän
far kom hem igen på kvällen. Då fick vi stekta potatis ibland.
Ibland hade han kött, och det fick man köpa på restaurangen,
som de kokte buljong på. Det var många som köpte sådant
kött, det var fint, vackert kött ju. Så kokte han det på pan-
järnet med lite kryddor i och så potatis. Det var mycket gott.
Sedan så fick vi stekta potatis och sill och så där en kött-
larna. Vi fick vad vi skulle ha, inte mer utan det blev
upplagt så att vi fick lika. Vi fick inte ha sjölv. Aldrig
att vi tog en sockerbit sjölv, utan mor lade till oss. Och
vi var så lygliga, så att när vi hade främnande sprang
vi klart in, men då lyfte far bara lite på ögonbrynen,
så fick stanna i dörren och satte oss på soffan stilla och
sugget. Så sade far: "Kom ut och hälsa." Då fick vi gå ut i
gasmarsch och hälsa runt omkring och sedan gå tillbaka igen.
Vi kallade mälliderna för middag och kvällsmat. Tråkigt kan
man ju inte säga att vi hade. Det var ju bara kaffe och en

brödskiwa. Alla åt samtidigt, men vi fick inte sitta vid matbordet utan vi skulle stå. Men det har jag hört många gånger och som är yngre, också har gjort. När och var satt och så fick vi stå runt omkring. På söndagen var det lite extra. På lördagskvällen kom far hem klockan fyra, så tog han sig och klädde sig, och så åt han och sedan så brukade han ligga och vila sig på soffan. Så blev det ju mörkt, så vi satt i skymningen och så spelade ju rumspel och vi sjöng. Likadant på söndagen då satt vi i skymning rätt länge innan vi lämnade. Men då på söndagarna fick vi sitta till bords, men de andra dagarna fick vi stå. Då hade vi ett runt bord så stod vi precis runt omkring, så satt mor och far. Det var inte värmt att vi hade ett krus, det skulle vara lyst vid matbordet. Det är klart att vi fick säga någonting, men vi fick inte stå och tala på varandra, då fick vi gå ifrån bordet. Far hade lite frukost med sig till arbetet, smörgåsar och sedan var det inte mycket mer. Jag vet inte vad han drack och jag tror bestämt att de stod och åt vid sina arbetsbänkar. Och på

middagarna för sammaren, när jag var för från skolan, fick jag koka ring och gå upp till far med en flaska kaffe, smörgåsar och lite kottbollar och kallt såsallad. Då var han så glad när man kom. Varje fredag när far fått avlöning, så fick vi varsin smörgång, när han kom hem. Det var ju s.k. vekt-peng. Det var det första han gjorde när han kom in genom dörren, så tog han upp pengarna och gav oss. Vi åt i det rummet som låg närmast köket. Det låg mot gården till. När åt vi alltid. Far hade en vaddduk på bordet. Så hade han ju rubiga bomullsdukar på annars. När vadduken kom i bruk kan jag inte minnas. Vi hade vanliga vita porslinsalltikar. Några var där mäsken för, så det var olika. Han hade en per-vio, som han hade när vi hade främmande. Jag minns att det var fåglar för den och så var där lila runtombkring. Han hade fått lite av mormor av den. Den pervisen hade han ute i ett skipp i köket. Vi hade den högst upp för översta hyllan. Och när vi hade främmande, så förkann det aldrig att de hade sprit och så. Jag minns bara en gång att de hade saggs

litt maten och då var jag rätt gammal. Där var ingen som
spritade. Vi hade bara vatten på bordet. Besticken var vanliga
med svarta skaft i knivarerna. Det var något slags stålblad,
och den fick man skura och skära bestick hade de även
när jag färdade. Och skedarna var inte så fina. Det var något
slags aluminium. Varje gång vi fyllde år hade vi kaffebjud-
ningar. Det var min morfar och morfar och morfar och hen-
nes fastman och min morfar och morbror från Flädie och
deras barn som kom. Då smulades vi alltid. Vi hade inga
assietter, för det var ingen tärta på den tiden, utan vi ha-
de bara kaffekoppar, annars var det som nu med gräddkaka-
na och sockerskål. Så hade vi en del bombabul och en del som
var köpt. Vi fick alltid en krans av min morfar, en stor
krans på en stor nickelbricka, och så var där en bil Lwars-
över där stod våra namn, den som fyllde år. Det var en stor
wienerkrans för brickan var stor, åtminstone 45 cm i längd.
Det var som hen beställde i affären, och mitt i kransen
Lwarsöver där var ett stält degstycke, som de hade på och

den stod våra namn. Och när vi fylldes år, så skulle den som
fylldes år ha den liden pjälv, det var en rätt stor tid.

Jag minns att min hade en höglidsklänning, som häng-
des under jn. Och kort kappa hade hon, inte lång, och så
hade hon schallett, de hade kläde förr. Hon klädde sig inte
i hatt förrän hon var rätt så gammal. Det var när hon
var i Sankts Park, som hon klädde sig i hatt. Sen jag kom-
mer ihåg när min mor klädde sig i hatt. Det var när jag
var nio år gammal, då hade jag en mor och hon var så
snygg, så snygg. Hon var vacker. Så följade hon hos en Norr-
mans, det är Evas kusin nu, det var Norrmans en gång i so-
den, där träffade hon sin man. Så hade hon en dräkt när hon
kom hem med en rätt lång kjol, det var syn vacker i kjolen,
och så gick den id i midjan. Så hade hon en blus, som var
knäppt där framme och var ganska pösig och gick liksom
mer i spets på ryggen och där framme. Och så var där sidan-
linn flyga fjädrar som satt i bröstet, så att blusen satt åt,

man skulle ju vara väldigt snål om midjan. Så hade hon
släta ärmar med puffar tängd upp. Så hade hon alltid scha-
lett. Sen så kom hon hem en dag, det var 1901 kommer jag
ihåg, med en liten käck hatt, uppvikt i sidan och med
blommor på. Den var väldigt söt. Och så sade far: "Usch,
jag vill inte se dig i hatt. Du är mycket suggare i scha-
letten." Då minns jag, att moder övergick till hatt. Det var
nog inte förrän 1916 som mor övergick till hatt, men sedan
så gick hon tillbaka till schallet igen när hon blev äldre.
Sen då 1901 var det inte många som hade hatt. De flesta
var klädda i schalletter som mor. Men hade en spjal i var-
dagslag, då hade hon en fittspjal, inte kypor, och så en scha-
lett om huvudet. Så hade de kjolar som ridade till marken.
Sedan behöll ju moder hatt. De hade väldigt kända hattar,
rätt stora hattar också, och brädet kunde vara rikt upprätt,
och resor hade de på, under brädet till vänder. Det var mest
de äldre, de pikan, som hade hattar. Det var mest arbetarfam-
som var klädda i schallett. Gärn hade jag pådruckit midje-

Kjöl och en blus utsläp på och så ett lätthet som vi köpte utsläp på där. Så hade vi Lofflor, men på påsdagen fick vi ha skor. De var raka, så man kunde ha dem på vilken fot man ville. Det var så udda med att vi skulle byta skor för att vi inte skulle gå snett på dem. Men så lyckade vi, att vi kunde göra som vi själva ville, så hade vi samma sko på samma fot, därför att vi hade liksemt gått ut dem, och när vi skulle byta så slog ju Lina enast. Det var porra skor. Vi köpte dem i skoaffären, jag minns inte precis var någonstans. Där var en affär i Rindögatan. På vintern var det mest Lofflor och så hade vi grova skumper. Det var en gammal man som gjorde Lofflor, men det var ju ingen affär, utan han satt hemma och gjorde Lofflor. Vi bestörde inte antika skorstolar, för det gjorde ju själva. Han gjorde själva vid skor och hade under Lofflorerna och ibland gjorde jag det själv. Vi hade särskilda finfäringar. Så på sommaren, på pådagarna, fick vi ju själva geuska skor, och så innan vi fick gå ut, så fick vi gå fram till far och han mästade oss, så att vi ha-

de korsta skorna. Och var där en rand kor, så fick vi ha
av oss skorna och korsta dem igen. Sedan så synade han öron-
men, sen vi hade tvättat oss bakom öronen. Tinktanningarna
kunde ibland vara rulliga klänningar och så hade vi enfaragade
då, sydda med schymosett bora. Det var rulliga, enkla klän-
ningar. Vi köpte lapp, sen mor sydde själva. Sen hade symaskin.
Vi köpte aldrig färdigt någonting. Inte förrän 1903 fick vi
faktiskt köpa lappar. Då fick vi köpa lappar, Leva Larsson
hette de och de hade affär där sen Luvor ligger nu mitt på
torget. Sen sydde lappor till sig själva. Det var lätt att sy lapp-
orna ju. Sen så min mor i kläder hon sydde rätt mycket,
och hon hjälpte min mor att sy kläder. På kvällen hade vi
schalett ända till jag började i skolan. Då fick vi hatt. Sen
på vintern hade vi alltid sylleschalett. Vi knut den bak i nack-
ten, det skulle vara varmt och gott. På sommaren hade vi
strävhattar. Jag minns jag hade en gång en strävhatt med
länga band, som hängde meråt ryggen.

Andra folk var klädda ungefär som vi. Karlarna hade

med plannor och pojkar hade svarta mössor med
skärmen i. Andra samhällsgrupper gick i sina vanliga kläder
som de hade då. Men sidanakar bodkarlar, som stod i affe-
rerua färr, de hade svarta salinrockar, minns jag. Det var
färdigt mycket folk som gick i kyrkan, men där var inget särskilt
som utmärkte dem i klädseln. Bland de fröreligiosa fanns
det ja frörelig fröreligssoldaterna, de hade sin röda mössa
på sig. Bland dem som var politiskt engagerade fanns det
ja de yngre, jag kan inte säga vad de kallades, även de ha-
de alltid likaså röda slipsar, som hängde och slog omkring.
Det var något slags socialister, det var antagligen kommunisterna
som kommunisterna nu, tror jag. Det var när jag var liten jag
minns att man sade: "Då kommer en socialist." Det var mest
yngre människor. Jag kommer inte ihåg att det fanns nå-
got särskilt ungdomsmode. När jag var 19 år gammal, då gick
jag ut och dansade lite grand, och då kunde de flertalet flickor
na tvätta sin konvullstämning, som de hade gått under da-
gen med. Det förekom oft. Hade de en konvullstämning som

de lyckte em, så bara tvallade de den och strök den och
så var det bra med det.

Vi kallade våra föräldrar för mor och far. Jag har aldrig
sagt "du" till mor och far. Dessamma var det när vi pratade
med komrater em dem. Vi sade inte "ni" vi sade bara:
"Mor, jag får det." och "Far, hjälps mig här." Det värsta far
kunde höra, var när de sade "ni" till sina föräldrar. Han
sade själv "mor" till sin egen gamla mor. När far kallade
på mor direkt sade han ofta "Anna", men när han sade till
oss så sade han: "Kalla på mor" eller "Säg till mor" och det
får ni säga mor em. Det var likadant med mor, han sade
"Anders." Men han kallade honom aldrig direkt för "far"
utan de sade Anders och Anna till varandra. Då på den tiden
sade de till bekanta rätt mycket "mor Nilsson" och "mor
Allsten." Men kurlarna tror jag inte de talade till precis.
"Tant" sade vi inte. Det fickem inte. De sade alltid "mor."
1901 hörde jag att de började säga "fru." Ordet "farbror"

fanns, så det var "mor Nilsson" och "farbro Nilsson". Släk-
tingar tillhörde man med "moster", "farbro" och "morbro".
Man sade förmammet och så, som "moster Karina" och "moster
Stina" o.s.v.

Några äldre släktingar bodde inte hos oss.

Det var mor som skötte om späd barnen. Det skall jag
saga om, att när vi var ~~små~~ små och gulliga och så, så hade
hon ju bröstet alltid. Så kom när gamla mormor in och så
sade hon: "ungen blir inte mätt, ge henne lite mat." Så kok-
te mor rågskorpor i vatten, smör och socker och förde det till
välling. Så åt de ju det och sedan så sov de så gott. Ibland
sag hon en grov ~~bröd~~^{bröd} skorpa, en bred hård skorpa, det var när
de kunde ligga sitta, och så luggade de på brödskorpan och
det gick så. Så ibland kom mormor in och så sade hon:
"Du får ge glysten en sillrumpa, för den är satt i den." Det
var en säll säll, och så säll ungen och håll den och sugade
gladeligen. De var sex veckor gamla när de började få en skorpa.
Det var inte så om något annat då. Men vi led aldrig nå-

gen nöd. Vi var så dukliga och så blev nugar uppskrade
för. Och ville de inte sova som kvällarna, så gav de dem lite
kalte vatten. Vi lag ut och körde de sava. Vi hade ju barn-
vagn. Så fick vi stå och tvätta en stor balja med kläder, det
var ju inte cellslaff då ju. Det var en stor balja, så vi fick
ut på gården och ^{stod} vi och tvättade och sköljde och häng-
de upp det. Det var rätt mycket arbete som de hade för,
men som de inte har nu.

Det var mor som uppskrade oss, och så fick vi våra
syskon. Jag fick göra mest, för jag var äldst ju. När jag kom
hem från skolan, så var med det förklädet. Vi hade ju förklä-
den med pelymosell på. Så på med ett gammalt förkläde och så
dicka. Mor hade allt annat för sig. Hon hade inte någon tid
över för oss barn. Han tvättade ju tvätt och så kom han ju
inte hem förän alla på kvällarna och då var han minsta
trött. Mor föräldrar hade ju rätt och de var gamla då ju. Min
mormor hon sydde ett slags morgenskor. Vi blev aldrig bestraffa-
de, för vi fick bara förbud. Mor talade till oss och far talade

till oss, så var det stränge ordet. Det var inte särt att vi sade nej, om de kallade och sade: "Gå ett ärende." Utan det var bara såll gå lydigt och snällt. Någon ärfil behöfdes aldrig. Det var vi ju redan färdiga, så vi toh med det samma. De skrämde oss inte med polisen eller någon annan. Jag vel en gång bara, vi var nere i en trädgård, vi var en rätt massa nugar, och där var äpplen som låg nerfallna intill träcken, och jag minns där var någon som tog ett äpple, och så brukade polisen gå och prutullera. Då minns jag att mor och en till såll gå en bänk, och så sade han: "Ja, där nyppe kommer polisen. Nu kommer han och tar er hela högen."

På köttarna, så för min del när man hjälpt mor att diska, så fick man göra lärona och så där. Jag hade mycket lektioning hemma och rätt mycket skrivning och räkning. Och innan hals alla var vi i skola. Alla brukade vara hemma och på sammanen hade vi oss alltid i dagstugan, som de sade. Vi lände aldrig på sammanen. Mor och fru hade sig också medan det var friskt. Det forkom inte precis några gemensamma syssel-

fästningar. Där låg och läste, och vi gjorde våra läxor och sedan
satt de små och lekte. När hade den minsta och sedan vi
kom vi i säng efter lunch. Vi pratade hela dagen med varand-
ra när vi var tillsammans. Och ibland så kunde far berätta
historier och sägor och sjunga för oss och spela. Sedan när vi
kommit i säng så drack alltid mor och far tea och åt skor-
per till. Det fick vi inte vara med på. De gick och läde sig
lite senare. På lördagen brukade vi sitta i skymningen lite
grund och då hade mor alltid bakat en sockerkaka och så
kytade hon vetebröd och så hade vi extra gott kaffe. Det var lika-
dant på söndagen. Så det var ju särskilt på lördagen och sön-
dagen. Vi hade bara min mormor och morfar och så min mors-
ter, som bodde hemma då, hon var förlorad, här i Lund. Och så
bodde min gamla farmor här i Lund. De bodde nere i Kärna-
gatan då. Vi träffades ofta. När vi skulle ha soppa eller så
långkok, då kokte mor alltid en stor gryta till mormor. De betal-
de ju där till. Så de kokte rätt mycket tillsammans. På laudet
hade vi min moster och morbror och kusiner i Väddö. Vi

äkte rätt ofta ut där. Då äkte vi häst och vagn med säken på
långsidan. Sen då blev mor gärna hemma, men min mor-
mor, morfar och moster tog alla oss nugar med sig. Där var
ingen julels till mor och fru jn. Sen de var så glada att de
fick vara ensamma hemma. Så när vi kom hem på kvällen så
sade de att de hade haft en underbar dag. Så mor sade: "Jag
vill mycket hellre stanna hemma än färd med, så att jag
får lugn." Och det sade fru också, när vi skulle bort "Ska man
passa ungarna med när man är borta, då kan man lika gärna
vara hemma." Det var på söndagen som vi besökte dem. Då
körde vi på förmiddagen strax efter ätten och på var vi inte
hemma förrän sen på kvällen. Det var på sommaren, på vintern
körde vi inte. De kom och besökte oss, men de gick många gånger.
De hade inte så att de kunde komma som vi hade det här, utan
de gick från Elädie och till med ungarna. Det är över fjäll
är sedan nu. Och jag minns att min kusin då låg i vagnen, och
jag minns en gång, då hade de vagnen med in till till Hane.
De bar vagnen emellan sig, min moster och morbror, och nugen.

Låg i vagnen. Jag gick många gånger till Johan Lund till slä-
die med min morfar. Min syster och jag sprang långa sträckor
och så satte vi oss i gräskanten till morfar kom fram. Då
sade han: "Lina! Vred, vägen blir lika lång. Så ordentligt
med mig, så blir ni inte så trötta."

Var hade inte några arbetskravater hemma, och det var
sällan han gick ut. Han älskade sitt hem och sina nugar, så
han tyckte om att vara bland oss. Han kunde göra allt möjligt
för oss, leksaker och allting. Och han tyckte inte om när det
hem någon, för de brukade ju sprida. Han sade en gång: "Jag
dricker inte själv, och då vill jag inte att mina nugar skall
se det heller, fälla karlar." Var hade inte precis något umgänge,
bara de som bodde i gården. De brukade kuras om att bjuda
kaffe. Det var inte varje dag. Det var kaffe och wienerbröd, de
kostade två äro stycken. De umgicks mest med dem som bodde
i gården och så var det en som bodde där som mormor och mor-
far bodde och som sålde salt sill. De gick dit. De var gudmor.

till ett av mina syskon. Annars så var det minsann inte
mycket tid till att ha umgänge, inte råd heller. Det var mest
när de fyllde år som de kom in, inte annars precis. Då bjöds
det på kaffe och kakor, men ingen sprit. Barnkalas hade vi
inte förrän min yngsta syster blev tio år. Jag tror inte att
barnkalas var så allmänt som nu. Vi gick ballan på några till-
ställningar. Vi var borta en gång 1906, men mor sade: "Usch,
det var inte roligt." De flesta hade druggit med hemmet och långa
arbetsdagar, så de behövde vila. Jag följde med mormor och
morfar på Woodteuplarnas utflykter. Då gick vi klokan tre på
morgonen med fäna i läten och harmonika. Hur långt vi
gick kan jag inte säga, men långt var det, för det var ju
långt ut i skogarna. Vi hade mycket roligt och trevligt. Så
hade vi barn utflykter med skolan, när vi gick i skolan. Det
var till Långbang och Båkeberg för det mesta. Ibland åkte vi
ut med far och mor, gick vill säga. Det var mest ut till Tet-
kets park, och ibland åkte vi till Bjärsed. Där hade en Ullva-
de bläckling, som körde oss i vagn, Charabang. Sedan började

det ju gå till Lilla Teatern, men då var vi rätt gamla. Jag gick
rätt mycket på bio, men då var jag rätt gammal. Då kosta-
de det när vi var barn inte mer än tio öre. Sedan kostade det
fyra öre. Det var skuffilmer. Centralbiografen låg där Norrny
är nu, och så låg där en biograf uppe vid Brantorget där som
Konsum har nu. Då kostade det tio öre och så gick det en tim-
me, så man kunde gå på alla biograferna samma kväll. Man
kunde gå från den ena till den andra. Sen då var jag ju lite
äldre ju, man var så där i Consiren. Jag kommer inte ihåg när
den första biografen kom till Lund, men jag minns att jag
var inte så gammal, jag gick med min farmor på biografen,
men jag kan inte säga vilket året det var. Jag var under tio
år. Jag minns den första gången jag såg bio, då kom det ett
stort lejon rakt emot mig, så jag ville gå hem ju. Fast det var
ju riktigt då som det är nu ju. Det var teater här på Akademiska
Föreningen, men vi gick aldrig dit. Det var ju vid Brandkåren
då, så han låg på Brandkåren var ju inte allt som vakt där.
Jag kommer inte ihåg, om det fanns konserter här. Leirhus

var det på ridhuset. Där stod ju också vakt som kvällarna.
När de kom, så låg de där rätt så länge och så kom där karus-
sell ikland. Kronvalts hette de som hade karusell då. Sol-
hets park kom till när jag var liten, så där dansade man. Så
dansade man på Solhets Års. På den tiden dansade man vals,
Luststep, en dans hette Lantolin. När man dansade det höll man
varandra i hand precis som man säger polkett, och så var tä-
ten i gelöst och så var Län i gelöst och så skiftade man till
nästa fäst, två engingar, och sedan så hoppade de omkring.
Sen vad de dansade vackert var vals de garlo. De prövade
s. k. Vad ju och man dansade vackert! Det var hornmusik
som spelade och trumma. Det gick så bra så. Jag tror inte
vi utövade någon sport. Det var inte så mycket då. Jag vet
inte om pojkarna spelade fotboll. Skridskor gick de på ute
på Idrottsplatsen. Och då var där musik, så det var ju vält-
digt trevligt och så dansade de. Så danserna, det var ju mest
borgare s. k. hade rätt långa kjolar och sådana här rätt långa
smala liv och så små, små hattar. De var väldigt fina.

Det var inte mycket leksaker vi hade. Trähackar fick pojkarne och så hade vi dockor. Det sydde vi själv, Eras-
dockor, och vi sydde själv kläder till dem. Huvudet stoppa-
de vi upp med lilt vadd, så band vi en tråd om och så
ritade vi ögonen och näsa och mun och fyllde med rött tråd
på munnen. Så sydde vi kropp till och vi armar ju. Det var
ju fina leksaker. Så slickade vi ballar och pojkarna gjorde
lössmar själv, som de klist med fingrarna av tvålsmör. Så
när vi lekte, så ritade vi flickor boningslins på gården med
tegrä i och bord och stolar. Så hade vi affär. Så gjorde vi till
som vi bodde i av gamla filtar och så som vi fick av föräld-
rarna. Så på söndagarna lekte vi inte, utan då dansade vi våra
ringdanser. Vi fick lov att leka inomhus, när det var full
vinter. Då hade vi ett rätt stort klaffbord och så hade vi en
filt på det, så blev det en bostad och på badde vi därinne.
Så lekte vi lärarinnor och skola så där. Utomhus lekte vi på
gården och då satte vi upp till bostäder och så hade vi
butik och som vi hade vi en sten som bar upp en träda. Så

hade vi gamla tegel, som vi fick av mor. Så hade vi jord och stenar, det var parker och sådant. Så ritade vi stolar med vackra pilor på, som vi kunde sitta på och ligga och sova. Vi hade en rätt stor stat gård där mormor bodde, som vi kunde rida på. Lekplatser fanns inte då utom nere på Eaplunden, ja, det var rätt långt nys mot Södergatan till, där var en stor bit, men det var inte riktigt gräs, de kallade det för hövingsgräs, dit hade vi utfärder. Vi tog muggarna i vägnen och körde nys där. Så hade vi saft och vatten på flaskor och lite franskbrödsbitar med. Sedan när vi varit där lite och druckit saft, så körde vi hem igen. Det hände att vi kladdade ut oss. Det hände särskilt till, inte jag men det var rätt många muggar, till treffsnaften. Då gick de omkring och isög. Då kladdade de ut sig till stjärngassar och sådant där. Då fick de rätt mycket pengar i dricks och äppelen och apelsinner. Det förekom inte så mycket pengar, men de fick rätt mycket andra saker. Några hade vita skjutor, men några hade bara vanliga skjutor. Det var som de ville precis. Det var både flickor och

pojkar. Likaså till skärtorsdagen, då var man blott till fri-
kärningar. På kvällen på den här söder afton och
Skeppan Skalledräng.

På den tiden fanns inte några direkta röjen, så man
inte fick delta i. Utan det var bara att vi gick till folkets
park på måndagen. Det fanns ju inga lekplatser. Det hade vi
bara precis inne på våra gårdar. Men god stämning var där med-
tan barnen och man g. vågade gå och komma, precis som man
ville. Det förekom inte direkt gängbildningar. De gick mest
till parken när de blev äldre och dansade ju. Jag var den
kom till 1891. Annars var det inga gäng i skolan, som man
såg. De fick naturligtvis inte vara ute så mycket då. De var mest
inne. Slagsmål mellan ungdomar förekom inte när jag var liten,
men när jag var 10-11 år då brukade pojkar och flickor slå
skolan och andra arbetspojkar jag varandra. Det var nog allt,
annars var det inte något annat. Lärarskolan är densamma
som Lärarskolan. Pojkarna på Lärarskolan kallade de för fri-
ser. Jag vet inte om arbetspojkar hade något namn pre-

cis. Jag vet inte varför de kallades för grönor. Men det var ju
det att de var lite överlägsna ju.

Jag tror inte att det förekom all ungdomar ejätra ord-
nade dansställen. Det var när jag blev äldre, personen är
gammal. Då ordnade de på Folkets hus. Men annars var det
ingen som jag vet. Men när man dansade, när man var ung,
så gick de ut till broarna på vägen och dansade till var-
moniter. Jag vet inte var Tunikasmedjan ligger, men de gick
dit där och dansade på en bro. Så drog de ut med en som spe-
lade ut åt vägen, var där sedan en bro med träbotten så
stannade de där. Det var för att där var trägata s. a. s., det var
bättre att dansa där. Logdancer förekom också på min tid men
det var mer på mörk tid. Det var trevligt, sade han. Men
det var inte något särskilt med klädseln, utan han sade
att de tog bara ett rent fräktade på sig så var de rena och
fina. När jag var redan så gammal, då brukade vi gå varje
lördag och dansa.

Vid dopet var där ju gudmor och faddrar naturligtvis till barnen. Jag minns att lanternor var högljudsblådda, sorten kläder och alla fräktade. Så var där en rygg, fin duk på bordet och på en skål. Så kom prästen hem och dopade någon. Dop skedde mest i hemmen, fast jag blev döpt i den kyrkan. Det var ju all det var nyårsafton. Då skulle barnen dopas det är ju de var födda, och jag var född den 16:e december. Jag vet inte om det var fler som döptes samtidigt. Jag vet bara att vi äkte dracka nyp. Men annars så är alla minna ryoken dopa hemma. Sen präster brukade de släppa mer kranor och pengar i bättet på den lilla. Då blev barnen sopta och så hade de en klänning över som helts ihop med ett bälte. Så när mor tvättade den lilla så var där ju en nysa kranor och så där. Det var till den lilla, som blev döpt, hon skulle ha de pengarna. Det var en sed då att de satte mer pengar på. Så hade vi kaffe efteråt naturligtvis med kranor och kakor och ibland en korv, men det var inte mycket. Det var ibland då där kom någon faddrar som skulle ha. Sedan gick man som

i dekorationen.

Vid konfirmationen brukade vi ha det så, att släktingarna köpte var sin sak till konfirmanden. Strumpor fick jag av min farmor, grova yllestumpor, men dem köpte jag så att jag fick engelska yllestumpor, de var tunnare. Sedan fick jag linne, byxor och två underkjolar av min morfar också kängor faktiskt. Han sade till mig, att jag fick välja mellan kängor och skor och det var ju typpennoderus då med kängor. Det var chevreaukängor, det var en finare sort än lockabo, för lockabo var hårdare ju. Morfar var min gudfar. Så fick jag grönbok, handskar och nådduk av min syster, min äldsta syster. Klänningen fick jag bestått av en fru, som hette fru Klausson, hon var professoriska. Hon brukade gå hem till mor och jag minns att mor fick ett papper av henne, antagligen var det att köpa ju. Så var det en bekväm, som sydde klänningen. Hatten köpte jag själv, för jag hade haft plöts. Så var det bara kyp-pen borse och den fick jag av far. Han skulle ha haft till klänningen, och då hade vi varit hatten och sovit klänningar.

Släminngen var med hög krage och så var den knäppt i sidan. Sedan var det naturligtvis födertiv med stora fjädrar i ryggen, och så kjolen utsläppt och så ett brett bälte utsläppt del. På på konfirmationsdagen hade vi kaffe på kvällen för dem som var med. Faktiskt fanns det konfirmationskort redan då, som jag fick, men inga blommor vid kyrkan. Korden kom hem med posten, ingenting alls vid kyrkan. Sedan fick man ju kaffe och sedan fick man gå och klä av sig, byta om. Sedan på söndagsmorgonen fick man vara i kyrkan halv nio på skriftemålet, sedan på högmässan och sedan fick vi nattvarden. Sedan bjöd vi på middag hemma med stek och sviotkassluggor. Det var höglidsprätter. Sedan fick vi kaffe och te och på eftermiddagen. Det var i domkyrkan som jag blev konfirmerad. Jag har varit med på borgerlig konfirmation också, men det var inte förrän jag blev lite äldre. Det var på Folkets hus. Men det var ju ingenting precis. De bara berättade historier och talade lite grand, det var inte alls som den andra konfirmationen. Det var så, så att när vi gick därifrån, så sade vi: "Jute kan de anse sig kon-

firmerade." Här var ju familjer här i stan, som bodde ihop
men som inte var gifta, och barnen var inte döpta, det var just
de som blev borgerligt konfirmerade. Men det var andra också.
Det fanns ju en hel del barn som inte ville läsa. Så var där
en som täkte byggnad där på konfirmationen, kommer jag
ihåg.

Här vi hade våra skolvärdningar, så tycker jag att det
var högtidigare då än det är nu. Då var vi fria två dagar
innan examen. Medvetligtvis skulle vi vara fria på examen.
Här det är var, så den dagen skulle vi ha nya klänningar.
Då sydde mor klänningar och vi fick nya underkläder, vida
med spets på, och de var sydda av vanlig damestick. Så hade
vi kallat långt här, vi satt på det och glatorna var så
tycker. Så dagen innan examen blev vi tvungna i härlig natur-
tycker och badade och så blev vi tvungna i smyckade för att
vi skulle ha lockigt här. Så när vi kom ut, så räknade vi glä-
dorna. Jag minns ett år, då hade jag 32 glätor. Det var visst
till min första examen. Sedan på morgonen när vi skulle bli

oss, så fick vi stiga upp och tulla oss och gå oss i ordning.
Vi fick ta rena underkläderna på oss och strumpor och skor och så
klämningen. Sedan var det till att komma ut härligt och så
fick ^{vi} en stor rosell i frög med klämningen för tjästan. Så var
vi klädda och så gick vi till skolan och där hade vi åhörare. När
det var slut, det varade två timmar, fick vi gå hem och där ha-
de vi en liten festmiddag. Så fick vi naturligtvis visa våra betyg,
och hade vi bra betyg, så fick vi en liten peng av far. På min
sista examen, jag gick i femte klass, där hade vi även examen
i luthersk skola. Då minns jag när vi till att fräken, hon höll
mycket av mig för jag var så lydig, älsk och snäll, frågade om jag
kunde säga varför vi fick laga så många olika pätter, och då sade
jag att vi skulle lära så mycket som möjligt. Då berömdes hon
mig för det. Så när vi gick i vår riktiga skola, så var där en
stödskolans lärare som hette Isberg. De gjorde sedan kolossal skill-
nad mellan arbetarna och alla barn. Så pluckade vi strumpor,
ett par stora, långa som passade oss och de var så vackert sticka-
de, för sticker det kunde jag ju, så min strumpa gick omkring

i klasserna och blev visad. Så var det en som hette Ella Bengtsson, hennes mor och far hade bageri på Brölloppet. Hon sticlade en strumpa med en god naska och en lång maska. Så sade flickan: "Hej, du får hjälpa Ella att sticka." Jag sticlade en strumpa åt henne. Sedan fick jag riva upp den andra strumpan och sticka om den också till henne. Till jul var hennes båda strumpor inte färdiga, men jag hade minna färdiga och hennes om. Sen blev det att jag fick BC i Slöjd. Hon fick AB i Slöjd. Så gjorde de. Den arbetare som var fattig skulle inte ha så högt betyg som de som hade det bättre. Jag sade till min far, men han sade: "Bry dig inte om det, för du har en snäll syster Carriina." Sedan efter jul fick jag sticka hennes strumpa färdig och så fick hon börja sy sina byxor. Jag fick vänta med att sy mina byxor och naturligtvis blev de inte färdiga. Till examen fick hon lilla A och plusspremium och jag fick Guldmedaljen BC. Sedan på avslutningen hade vi flickan Cajet då vi avslutningen på Hushållsskolan. Så säger hon så här: "Jag har bara två duktiga elever som har stora A, en som har AB i teori

och praktik;" och en av dem var jag. Och min fröken han kommer
ner till mig och kramar en mig och så sade hon: "Na Henning
fick du upprättelse för stöjden."

Jag minns när min moster hade förloving di, då hade
hon stor fest. Då visste min tillasyster inte vad en smörgås var.
Hon fick ju smörgåsar, så säger hon till min moster: "När får
jag smörgåsar?" "Det har vi ju äld." "Det var ju smör-
madar," sade hon. Så kom jag precis, och så sade hon: "Har jag
inte sagt till dig, det heter inte smörmadar, det heter smör-
gäsar."

Sedan när de hade bröllop, så hade de flesta svarta klän-
ningar, när jag var liten, och vita slöjor. Krona förskam också.
Men hade de ett barn eller de var med barn, så fick de inte
bära sluten krona, utan då lyfte prästen kronan av dem.
Det var ett bröllop, som mor badade om, att det förskam att
bruden, om hon var med barn eller hade fått ett barn, ^{best.} ~~och~~
krona. Men prästen lyfte av hennes kronan, fast han vigde dem.
Så när så fick de bär att bär öppen krona men inte sluten

Varfär vel jag inte. Red slutet krona, tror jag, att det menas
att de skulle föreställa att de varit dygga och så. Numera
hade inte prästen lyft den av dem. Brudgummen brukade ha
en bänjur. Men det fanns ju de, som var precis vanligt kläd-
da och gick upp i kyrkan och blev vigda. Så brukade de gå
mycket till prästerna hem och bli vigda. Ibland förekom det
att prästen kom hem och vigde och det kostade ingenting. Brud-
buketter förekom, men bara små. Så fick bruden en ring till. Se-
dan efteråt hade de lite fest, men det var ju inte så stora-
gel som nu.

Svenska och möjligen har jag aldrig hört talas om.

När jag var femton år gammal var jag på ett silverbröl-
lop i Uppsala. Då hade silverbruden silverat i håret och grå
klänning. Det var en sed, att vid silverbröllop hade de det.

När jag bodde hade de för det mesta bara två rum, så
den døde låg i gäst rummet hela veckan. Så var de klädda i sin
bista naturligtvis. Så gick de omkring. Törst och främsl var
alla som bodde i huset inne och såg på den døde. Sedan kom

de från gravgårdarna skia och tillade. Sedan körde de inte
upp till kypellet eller kyrkan förrän på själva begravnings-
dagen. Då kom det en likvagn med hästar och hämbade dem.
Så satt kuskén ganska långt upp på en sådan vagn ja. Så kommes
där en dam ut i svart klänning och vill fäktade med breda
rosetter på banden, de var lika långa som kjolen, med en liten
bricka. Där var en kopp, lite kakor och ett glas konjak på den
och så nåckte hon upp det till kuskén. Så fick även han som
körde droskan lite. Sedan så drack de där inne. Så körde de
iväg med den døde. Var det en liten som dog, så hade de en sådan
liten vagn med säten på sidan och så hade de kistan på kulan,
medan de körde iväg. Det förekom en gång att det var en som ha-
de fått tvillingar och de dog båda två. Så ville de att de skulle
ligga i samma kista, men det fick de inte. Jag tror att det var
en pojke och en flicka. Hade det varit två pojkar, så hade de fått
gåra det. Men de ville absolut ha dem i samma kista och så
satte de en brida emellan, så att de fick ligga i samma kista
Sedan den døde stod lik inne i rummet brändes de långa

vila taken för fönstret och så var där ljus i rummet. Så brukade en del sätta upp ett vitt taken på väggen och så grönt. Det var inte alla. Men vila taken för fönstren var där ju. Då de de vita ljusa gardiner så bara släppte de ner dem. Det förekom rätt ofta. På begravningsdagen sandades det på gatan och lades granris utmed hela huset. Där där någon som sympatiserade med dem, så gravade de vid sitt hus också. Det förekom kransar då också liksom blomkuketter.

Måndag förekom inte så mycket för. Men föreläsning firade de ju. Det var släktingar och så såg hem och närmare bekräfta. Men det var inte så stora saker de uppmärksammade med. Man sprang över på Södra Esplanaden, där var en Eriksson som hade blomsterhandel. De hade en stor trädgård där vid hörnet av Esplanaden och Södra Södergatan och där sprang man och köpte för 25 öre blommor. Det var vackra kuketter som man gratulerade med. Så brukade man skicka utkort. 50-60-70-årsdagar firades särskilt. Tydligt det var inte så stora fester som nu, det var mera lugnt. Annandagen firade vi. Det

var mors namnsdag och födelsedag. Så lade vi Luffisken i litet den dagen.

Vi vekade alltid in det nya året ^{för} Nyårsafton. Vi var ute och hörde när klockorna ringde. Vi brukade alltid gå ner på Södra Esplanaden mot föreningshemmet till. Där tog vi en runda. Så hörde vi kyrkan från landet. Då vi kom hem igen lade mor kokt sylt kaffe med goda kakor. Mor brukade vara hemma, men vi gick med far. Vi var sitta allesammans och alla var hemma när vi var små.

På Trekonanften hade vi Luffisken och ringrost, som vi hörde ut igen med. Annars var det inte så stor högtid då som det är nu. Många barn, aldrig jag, klädde ut sig till julspöke och så gick de fram och tillbaka. Så hade vi lite gott som vi gav dem när de kom. De sjöng den här Gode afton och Skaffa Skallediäng. Somliga hade vita skjortor och en bypphatt och somliga var klädda i långa kjolar och vackra blusar och schalletter som tunnader. Så var man rikligt uppe på tullen. De hade sig med stjärngossar där.

På fastlagsmåndag hade vi stora kullar och mjölk och så brukade mor ha lite jäs, som hon satte in. Annars var det ingenting särskilt precis. Bullarna var stora vetebullar, som vi åt i varm mjölk. Sådana fastlagsbullar med grädde och smörsmör försköner inte då. Jag tycker inte att vi åt någon särskild mat under fastlagsdagarna. Mor brukade ha kottbullar och köttfärs och stek på söndagarna. Leken "slå kottan ut lunnan" har jag aldrig varit med om, men jag har sett den. Det var i Telkels park jag såg den. De slog på en lunnan och kottan gick av, och på var där något som brallade ut. Jag vet inte om det var en kott. Lunnan hängde liksom i ett snöre.

Till påskan hade mor alltid färget ägg. Hon gjorde det i lekstol och så kokte hon dem i öl och kaffe, så att de blev bruna. Så hade hon färger som hon la i. Så hade vi lekstol och stek på sill och kottbullar, sådant det gott. Äggen åt vi på eftermiddagen på picknicken och liksom till frukost på påskdagen. Jag minns att vi fick våra ägg, som vi skulle ha. Så fick vi äta dem om vi ville eller ge dem, om vi ville det. Vi fick ju

ägg vardera. Nånga tyckte vi var så vackra, att vi ville inte skula dem. Det fanns inga särskilda ägglekare. Men jag har varit med om att man rullade ägg. Då hade man hårdkokta ägg och så gällde det att träffa någon annans ägg. Gjorde man det på annan man det ägget. Det var bara barnen som lekte det. Så blädde de ut sig. Det var en del som var intresserade av det och som gjorde det till skälarvtag. Långfredagen var en gauska tygl dag. Far var mycket noggrann med det. Han var inte precis religiös, men den dagen var han noggrann med att det var skilla. Någon särskild blädning fanns inte.

Valborgsmässöaftnen firade vi inte så mycket, när jag var barn. Det var mest fönstret maj. Då brukade alltid far gå i demonstra-
tionståget och demonstrera för allmän rösträtt och alla Limmars
arbetsdag. Det gjorde han i många år. Så hade vi ätit middag in-
nan han gick och när han kom hem, så brukade han alltid ha
köpt en stor prun kakor med sig hem. Då hade vi kaffe. Valborgsmäs-
säldar kunde de utal konsterna, men sedan började de till i
Folkets park. Men då var jag rätt gammal, när de började

med det. Ute på landsbygden brukade de ha det. Kajsjungving
förebem inte vad jag vet.

Pingsten var mest en högtid, som man firade ute i sko-
garna. Man körde ut på pingsdagen för morgonen och även på
annandagen var man för det mesta ute. Det skulle i alla fall
vara grönskor inne på pingssten, helst björk och bok. Så ha-
de vi ju lite blommor. Vi brukade åka till Bäckeborg och Lågel-
sing och så Bjärröd. Så hade man mat med sig. Det var all-
mänt att man åkte på utfärd under pingssten.

Till midsommrar skulle huset klädas med grön överbett
och pioner och jasmint, midsommarblommor. Så hade vi alltid
köttbullar och krustävskräm midsommaraften. Så var vi och
dansade på gården utanför. Där dansade de till klockan fyra
på morgonen. Sedan var vi uppe klockan åtta på morgonen igen.
Så dansade ungarna hela midsommardagen också ute på gården.
Det var min far som gjorde majsstängerna. Så var det alla ungdomar,
som ledde på den gården. På den tiden hade de Långs Låtar
och så laud de upp Låtar och fäste dem där bak, så att de

inte skulle komma ner dem och så gjorde de Kransar. Det var en stor, stor mysstämning. Så kysade de upp den och så var det fästligt. Sedan gick vi och en in till sitt och åt lite grädd och drack. Sedan dansade de. Då dansade man vals, polka och gallskott och schottis. Där var en som spelade harmonika. Det var bara ett litet tväradigt dragspel, men det gick lika bra. Man tänkte inte eldar på middagsmatsafton. Men jag har hört talas om, att de hade det, men jag har inte sett det. Det var mest i ulkanterna, inte inne i staden.

Barren gjorde vi säkert. Kärleksafton skulle vi ha missbruggas. Det var alltid så, att vi hade lite fest. Det var bara vi själva. Sedan till eftermiddag fick vi något slags saftsuppa. Sautsuppa hade vi inte.

Till första advent brukade mor alltid ha tält ett ljus och så julballe han sedan. Det var en gammal sed från hennes hem. Adventstjärnan hade vi inte.

Skudenterna gick Lucia, men inte annars i husen som nu. Skudenterna hade sitt tvärlag på Akademiska. Jag minns, att

ett år hade min mor och moster gått upp och sett det. Men
det var ingen Lucia då, för det var så glatt, så att folk kun-
de inte gå, utan de måste ta av sig skorna och gå på strump-
sockarna. Skolorna hade inte Lucia på den tiden jag gick
i skolor. Jag kommer inte ihåg, om vi åt lustkall. Jag tror
inte att det var så möjligt då.

Julen började redan fyra veckor ^(före) jul. Då hade far ärlor i
klät och på klack han en träd igenom och på målade han dem
och bronserade dem i länkare, en grön, en röd, en gul o.s.v. Dessa
hängde vi i graven. Ibland gjorde han små kransar bara och på
hade han glitter i dem. Så köpte han små kulor i affären, och
glitter gjorde han små lefsar, som han trädde på under kulor.
Så köpte han små änglahuvud av papper, på dem var tecknade
vackra änglar, på hade han glitter bakom dem, som han satte
på. Han var enastående vill att kunna göra allt möjligt. Så
hade vi levande lys i graven. Sedan så började vi stada ja. Vi
hade vi inte då, men kätten skulle göras färdig. Sedan bör-
jade vi med alla träd i byn och allting, överallt skulle

det gäs igenom och läggas snyggt i ordning. Sedan hade vi en
kakelugn och där skulle luckorna putsas och gräas i ordning.
Alla tavlor skulle ner och väggarna torkas. Sedan brukade all-
tid far säga när det var dagen före lilla julafton: "Det var
ju väl all det är i ordning, för nu är jag trött på det här."
Sedan på eftermiddagen på lilla julafton var allting färdigt
och då bakade vi. Då hade mor satt i deg till pepparkakor,
klenatter och vetebröd. Vi bakade hela natten nästan. Men de
sist hade lagt sig ju. Det var färdigt vid fyra-fem-tiden. Så
gick jag lata en timme vi bakade till julen. Dagen före lilla julafton
så var ju mor färdig med rummen men inte med köket. Då tog
hon en stor tvättbalja, tvättbalja, så fylldes den till hälften
med varmt vatten. Först tvättade hon läret i en stor spann och
sköljde det, sedan gick vi ner i badkaret och tvätta oss. Det tog
många timmar för henne. Så skulle det ju komma, men det
hjälpste far henne med. Sedan gick vi gå i sängen allt efter-
seu vi hade badat. Där i köket gick även mor och far bada. Det
gjorde vi inte varje vecka, för hon tvättade oss med på kroppen

med en ~~en~~ trasa, men en gång i månaden tog hon i alla fall
in badkaret, så att vi fick bada. Så blev det julaften och då
var det nys på morgonen. För tog in julgranen och så blev den
klädd i gröna lytta dörar och så bjöds jag hem. När julgranen
var klädd öppnade vi dörren, och då hade mor ett bord dukat
med allt möjligt smitt och gott. Sedan fick vi tulfisk på köst-
len klockan sex och risgröt. Vi fick vara väldigt noggranna, så
att vi inte stökade till. Man kunde inte se att vi hade varit
i rummet. Så juldagen på morgonen brukade jag gå i julekran
och min syster. Sedan när vi kom hem klockan åtta, så hade
mor frukost färdig med stekt tulfisk och lite sylta och rödbetor
och kaffe sedan. Så matade far sin fisker. Då hade han köpt
fem kilo fisk. Så lade han tillvingar på köksbordet och så kom fisk-
larna ändå in i köket. Jag minns att mor hade stekt juld-
agen och risgrötsgröt med saftig till. Måndagjul hade hon
bruna bönor och stekt fisk. Det var en stående rätt. Det kom
från mors hem, där hade de alltid bruna bönor. Men hos min
mormor var det likadant. Dropp i gryta frukom inte. Jag vet inte

om afförena hade julsjällning. Vi var i alla fall inte och tilldelade
på det. Sen sedan började det ju, men då var jag äldre igen.
Jag kan inte komma ihåg om det var juljubelning när jag var
liten. Sen sedan vet jag att vi talade om juljubelning, men
aldrig att man hade tid och gå till att tilldelade på det.

Vi var aldrig sjuka. När vi var sjukliga och så, jag fick
alltid hem Söderberg. Sen det var ju inget farligt. Vi fick vi
hossade lite grand, så skulle läkaren komma. Minns hade vi aldrig
några sjukdomar. Han var läkare från Karl Skolmbergs. Han
hade ju läkare, även för familjen. Jag vet att vi besökte "Läk-
ka", och de besökte oss också. Sen gång så hade jag ont i ö-
gonen, de sade att det var spröflor, jag kunde knappt se.
Då hade vi Rydberg, inte någon Rydberg utan hans far, men han
kunde inte bota det. Då minns jag att min mor och mor-
far reste med mig ut till Hådie. Där var en klok gubbe som
hette Larsson. Han sade något i ögonen och det gick så. Sen han
besökte mig i alla fall. Jag fick det aldrig mer. Minns syster

hon hade grästarren i ögat. Hon var alldeles blind. Då kommer jag ihåg, att hon fick inte gå till den kloke frö far. Han hörde inte på sådant. Och där var inget lag, som gick härifrån till Uppsala, sedan vi fick resa med Kävlinge. Jag minns att far skulle ligga på brandstationen på Kvällen och jag vet inte hur, men min mor lyckades i alla fall komma in till Uppsala med min syster. Hon fick bara komma hela vägen, hon var fem år gammal. Men hon besökte henne från grästarren, så att hon kunde se, och så sade han då: "Om tre dagar skall hon kunna se en spann." Tre dagar efter kunde han faktiskt se en spannspann. Sedan var det hos honom en gång till och hon har aldrig haft det sedan dess. Vi hade inga särskilda läkemedel. Vi var aldrig sjuka eller sängliggande. Min morfar var sjuk en gång, han hade aldrig varit sjuk förut, han var mellan 40-50. Då kom doktor Koberg. Han hade Eno'ska munstaschen, som var rent bruna efter prus, och som gjorde han, och ordinerade konjak gjorde han. Så satte han sig på sängkanten hos min morfar och så sade han: "Vi far bryja med en prus prus, Per Jansson," och sedan sade han: "Den

sjukan vet jag inte vad jag skall säga om. Köp lite konjak och
en stor djävul." Men det kunde ju inte morfar, för han
var ju godtemplare. Jag var tio år gammal då. Men han kom
upp igen. Det var bara stäng juckylning. Vi hade aldrig nå-
gon febertermometer. Men bara kände lite för pannen och så
sade hon: "Du har feber, nu får du ligga lite grand." Den enda
sjukdom jag minns, var när jag var sex år och mina systrar fyra
och två år, då fick jag mässlingen juckflan. Då kom vi i
säng alla. Vi fick ligga alla tre i en bred säng och se ut i rum-
met på julgranen. Men det varade inte så länge. En gång fick
min äldsta syster difteri. Då fick hon vara hos min morfar och
morfar. Sedan plannade hon där. Så fick jag scharlakusfeber. Men
jag var inte alls för någon speeder, utan jag låg hemma. Jag
kommer inte ihåg hur länge jag fick ligga. Doktern kom en gång.
Men så fick hon som hade difteri inte komma in till oss.
Sjukhus var vi aldrig för. Jag tycker att för det medt var juck
hemma. Det var inte så mycket de antitade sjukhus, sjukhusene
inte där i trakten jag bodde. De låg hemma. Folk var ganska duktig-

ga för. Det lyckte mycket en sjukhusen, för han tillade på tårarna. Förlossningar skedde i regel hemma. Jag minns en gång mor talade om en som hade dött. Hon hade äggvita och dog i barnsäng, men hon dog hemma. Det var äggvita, så de hade gett henne fel mat än hemma. Vi är alltså sammans födda hemma. Det var bara en barnmorska som utbildades. Vi hade samma barnmorska alltså, hon hette Melander. Barnafädersken låg i ena rummet, så låg vi pojkar i det andra rummet. Vår det vintern var vi inne, annars var vi ute ju. Sedan när det var över och barnet var fött, använde de rummet som vanligt. Det var inget särskilt. De brukade ligga sin dagarna där. Det var bestämt att de alltid skulle ligga en vecka. Där ammade nog barnen ett år eller någonting så där. Vi fick börja äta skorpor när vi var sex veckor gamla. Så satt vi i vaggan och så band man oss där, så fort vi kunde börja sitta. Bleo de inte mätta, så fick de suga på en rågskorpa med smör och socker och så lite vatten. Så smnade man. Så fick de ibland för att de skulle bli stora i magen en grov brödskorpa, ganska tjock, som de

sugade jor. Vi var aldrig sjuka. Det kom en gång en som ville sjukfriskrä oss, men då sade mor: "Har behövs ingen sjukfriskring. Mina nugar är inte sjuka." Men hade det bra, men det var många fruar, som inte hade di till barnen. Då händer de ^{de} misärk jor Bjälkedroppen. Det fanns två då att köpa. Det var i Trängslan.

Vi badade i en stor tvättbalja. Det gick inte ofta än var fjortonde dag. Det var ju rätt mycket arbete. Annars så hade mor en tvättstuga, där vi fick stå, och så tvättade hon oss. Vi besökte inte något varmbadhus, för det tyckte far behövdes inte alls. Men gjorde det bra som det var. Alltså hade vi förtid i huset. Men far höll det undan. Det första han gjorde när vi flyttade in, var att han rev ner kaseterna och spruckade in väggarna och sedan kasetserade han. Det var nog formallin som han spruckade jor. Sedan skivde han vitpappan runt omkring golvlåsten varje gång mor hade skurat. Det var mest väggfäsen, för annars kom de upp merifän. Så hade vi ju träbänkar, och varje fredag skurade mor bänkenarna ifall det skulle händera

något med sår och kul. Varje vecka blev det skurat, både bak-
sidan, undersida och inuti. Det var ju allmänt, att det fanns
väggshyfn. Rätten var det risgustans, men inte överallt. Vi höll
ju efter dem, tog dem i fallor och strödde ut giften. Skumma
blev det ständigt varje dag, men skurade och så gjorde vi bara var-
je fredag. Väckade gjorde vi nästan varje dag till de sura. Då
hade mor en stor spann som hon väckte i. Det gjorde hon i kö-
ket. Då hade de ju stöjar och de skulle lyftas många gånger om
dagen. Kortintill hade vi nog inte mer än fyra-fem gånger
om året. Sen då varade ju den väkten i två-tre dagar innan
den blev riktigt färdig. I köket var en väckpluga. Hon bruka-
de koka det på väkten. Sedan gjorde man det en gång till på mor-
ningen. Sen det var tyvliga tiden då. Man kunde hänga hela
gården full med vätt och luktade gott gjorde det. Man använ-
de något som hette heder vätkpulver och pota och såga.

På den tiden var det ingen Socialvärd, utan då kallade de
det för fallgrind. Sen det behövde vi aldrig gå. Jag kommer

ihåg, att varje gång vi blev konfirmerade så fick vi en Lå, Låst jag, Lill Ljälps Lill Kläder. Men då fick man Lika mycket för Lå som för en Jemtiolapp nu. Det fick nästan alla som gick och läste. Så var den Lärarbesökning när jag var liten. Jag fick då aldrig förtäls, men minna Lå systrar gick där. Men det skulle behövsprövas på hur mycket inkomst främlingar hade och hur många barn de var. Min gamla Jemtiolapp fick fem kronor i månaden. Det hade hon Lill Ljälps. Men så föll de gamla blev sjuka och de behövde till doktorn, så var det bara det, om de inte hade någon som kunde passa dem, att de kom ner på fattigvården. Då tog de alla deras tillhörigheter, de tog allt vad de hade i huset. När de tog den sjuka, så satte de en stämpel för dörrar och sedan så fick ingen komma in där. Jag minns min Jemtiolapp hon låg sjuk i fjorton dagar. Hon hade fått Ljälpsblödning och jag låg hos henne i fjorton nätter och jag hade plats också. Sedan kom hon ner på hemmet. Och jag minns att hon hade en så vackert guldbrosch, och den hade hon lovat mig. Men när jag kom tillbaka, så hade de tagit allt.

sammans. Det enda de inte fick, det var en pigtlifare. Den tog
far. Det sålde de eller också gav de det till andra gamla, som be-
hövde ha någonting eller så sålde de det. Jag vet inte vad som
fardrades för att få hjälp. Det var ingen, där jag bodde, som hade nå-
gon hjälp. Det var bara de gamla, som fick något. Utdelning av mat
kommer jag inte ihåg, men jag blev klädd första året jag kom i
skolan. Då gick jag på Balliska skolan. Där ligger gamla yrkeskolan
nu. Där var två klasser som gick och där var hushållssko-
lan också. Så till julen kom det stora flickor upp i salen och läm-
nate mig. De skulle ha en ny en familj, som hade många barn.
Så fick jag faktiskt klänning och underkläder. Sedan fick vi gå
dit där till julen. Då gick min äldsta syster med, hon som bodde
hos min morfar och morfar, men han var ju ruggig och fin, han
hade det bra där. Då låg där först ett långt fint bröd, sedan ett
stort rundt och orange det ett mellanskott och svart en vetebul-
le. Det skänktes de på gästskän. Det var en familj som hade dömsat
det. Sedan fanns det julbollar. Där blev jag klädd en gång när
jag var tio år. Då gick de omkring och såg ut familjer, som hade

många barn. Jag vet inte precis hur inställningen till dessa hjälpsömers var, men jag tycker att de var ganska tryggliga. Det var inte någon som var avundsjuk. De är mycket mer avundsjuka nu. Jag tycker att det var en god prövning bland folket, åtminstone där vi bodde. Det var ingen som tillade mer än sådana som fick någon hjälp.

De gamla fick bara den frunna. Den fick de när de var gamla. De lade in sin den och så fick de den. Det kom fristis en värdsinna och tillade. Ibland tänkte det att de inte fick, men fick det vara så. De var ju stolta. Jag vet inte precis om barnen skötte sin sina föräldrar. Det fruns ju en del, som gjorde det, men det var mest för landet. Här i Lund var det mest att de kom ner för fattighuset, som de inte hade någon annan plats. Då kom de in för Värdenslund, och då fick de arbeta som de inte kunde klara sig hemma utan behövde hjälp. Än de sökte för mycket hjälp, så tog de dem till exempel mer för fattighuset. Sedan fruns det ett i Almqvist och Hjertgatan. Det heter Skidgränden nu. Det var Lunds första fattighus. Där fick de gamla arbeta, skura och tvätta och göra soffor. De fick arbeta, så att de kunde förfäna sin föda.

Då skall vara någontens, som det står: "Den som icke vill arbeta, han skall icke heller äta." Det kallades bara för förtäring, det fanns ingen annan benämning på det. Men tyckte det var synd om de gamle, som gick där och stek. Men det förskäm ju att äldre människor försäble försörja sig själva. Det var många gamla gummor, som gick bort och bortkallade. Var de ensamma, så kunde de försörja sig på det. Fört var det inte så många, som gick bort och städade, för herrskapen hade ju både barnsköterskor och hushållerskor.

Sådana som var handikappade och inte kunde arbeta fick de ju ta hand om. Kunde de inte klara det själva, så kom de för förtäring. Numera var det familjen som fick ta hand om dem.

Jag vet inte hur det var vid långvarig sjukdom, för vi i vår släkt var aldrig sjuka. De fick ingen hjälp från arbetsgivaren i värre fall. Men grannarna brukade alltid gå in till den som var sjuk med en liten skål, när de kokade soppor eller bakade pannkakor. Så vet jag att de fick hämta mat för förtäring, om det gällde en älska och där var många barn. Då fick de korn-

myllsgröt som kvällarua och så fick de fisk och potatis och
så sent då till middag. De fick så smul' ord de fick.

Det hände aldrig att Herra Enshäll slog sig samman för
att köpa vissa varor. Vi hade en förening, som vi handlade i.
Den hette Tor. Men den gick konstigt. Där gick de in som med-
lemmar och jag minns att jag var också medlem. Det var något
skummande Teut. När den startade vet jag inte men den var
i alla fall till när jag var ätte i gammal. Sedan gick den av-
styg och sedan kom Teut. Tor hade själv egen symaskin och
mangeln gick vi bort och manglade på. Det kostade fem öre i
timmen. Det fanns inga varor, som det var billigare att köpa
i stora partier. De köpte minsta en inte så stora partier då.
Det och de som brukade för förtärs köpa hem trellis teckelbilder i La-
get. Men jag vet att fick gick till butikerna och köpte ett stort
kaffebräun och ett halvt hektoliter socker och ett halvt hektoliter marg-
arin när det var de sista dagarna i månaden. Gemensam pre-
numeration på tidningar förekom inte. Det hade vi själv. Jag

Frör bekländ att min far har haft skabet, ända sedan den började.

Den kooperativa rörelsen kom omkring 1900. Den friste hette Tor. Det var egendomsinnehavare Nihlén Frör jag, som var med i styrelsen. Jag kommer ihåg, att far kom hem och berättade om, att den gått en styg. Sedan började Tenix. Men det var så att bageriföreningen var för sig själv. Den låg mer i Skolgatan, först var det i Rikygatan förstås. Tenix började med en affär vid Rindensborg. Där var mina föräldrar också medlemmar. I Brödringen var de med från det att de började. Då behövde man inte gå till Rikygatan för att köpa bröd, utan de hade en vagn, som körde omkring, en stor hög vagn. Så ringde de i en klocka, när de gick förbi gårdarna och så gick folk ut. Då fick de inte papper om, utan de tog brödet under armen. Tidigare, när jag inte var mer än fem så gammal, kommer jag ihåg att en mjölkvagn körde omkring. De hade en kran på vagnen, och så hade de en stor kanna med mjölk. Så gick de ut med sina spannar och köpte. Men och far tyckte att Kooperativ var

bra. Där brukade man sedan gå och handla. Där brukade gå med
henne på Juledagskvällen. Då köpte de hem specerier som räckt
över veckan. De som var med i Kooperativa gick dit och hand-
lade, men var det någon smisak så gick de till Träskaren. Då
kunde de köpa en fin smörbränn, den var 40 cm lång, och den
kostade ett öre. Så kunde de köpa en koppa keol. Det tänkte ofta
att de gjorde så.

Jag tycker inte, att det förekom att man köpte varandra
med olika pysslor. Var nu en skotte pill. Jag vet inte om det
funns sjukbassar då. Det började nog inte förrän senare. Där
var i varje fall inte med i någon sjukbassa. Jag kan inte
se att det funns begravningsbassar. Det kan inte förrän se-
nare det också.

Så länge jag kan minnas, så skulle vi bara absolut gå
upp till Parkskolan, där som ingången till Stadsparken är nu,
då var ju inte Stadsparken till utan det var bara "Högevall"
som vi sade, och där stod vi i några buskar och såg när far
kom i demonstrationsläget, då det kom genom Nygatan. Vi så

gick inte visa oss för far, för vi var inte så fina. Så fast vi
hade sett far, sprang vi hem och sedan kom far strax efter med
en stor pörs kakor och lemonader. Han var inte alls avogd in-
stämnd mot fackföreningen. De arbetare som inte gick med var
mycket, mycket halade. De var strejkbrytare. Jag var själv strejk-
brytare en gång. Det var när jag var ännu så gammal. Då var
jag nere på Råbäcksholm och pluckade ärtskidor. Det var många
ungar från hela gatan, vi var 20-30 stycken. Så fick vi åka
i en pennavagn längt ut på fältet och plucka ärtor. På lö-
rdagen fick vi vår avlöning. När vi kommit ut där och fick
vår avlöning, så stod där en massa gubbar. De hade stora knöl-
pökar och började jaga oss. Vi sprang för livet och gubbarna
skrek och förmade och vi skrek på vårt sätt. Så kom jag
hem och så sade far: "Åh, vad är det med dig, Tös." "Det var
en massa gubbar efter oss," sade jag. "En Tös, du har varit strejk-
brytare," sade han. Inställningen till fackföreningen förändrades
inte, i varje fall inte till det bättre. De arbetare som gick med
fick det på lättare och lättare. Arbetsarna hade det minsann inte

si bra för. Sin morfar kom in till Lund från Hstorgs Rydka.
Det var 1876, min mor var tolv år gammal då. Han hade varit
skreddare, men så gick han över och började hos Borgs, när han
kom in till Hstau. Så talade om att där bod den gamle Peter
Borg i porten med en stor knäppsk i näven. Var det någon
kom i första minuten, så slog han honom tvärs över ryg-
gen. Det fick de ha runt. Även mere på Rindgarnsfabriken
gick det till likadant. När han disponenten där såg att två
arbetare stod och pratade med varandra, det kunde vara an-
gående arbetet ibland, så slog han dem tvärs över ryggen. Sen
efter strykberna då i början på 1900-talet förändrades inte in-
ställningen. De var svårare på att det skulle bli bättre, och
det har ju blivit bättre, mycket bättre. Han förlitade sig på för-
fråningen.

Vi hade arbetet och så köpte far Allers och en tidning som
hetta Linsen. Sedan lånade far mycket böcker. Vad det var för
böcker vet jag inte, men det var mycket ärtal och sådant.

i dem gamla kungar osv. Sedan börjar Lasse han. Det var stora
tycker böcker, som Bibeln ungefär. Jag vet inte hur många par-
tier här var då. Men här var ju Högeren och arbetarpartiet. Jag
vet inte om det fanns fler när jag var liten. Vi har alltid hört
till arbetarpartiet. Det var som far sade: "Var och en tycker att sitt
parti är bäst." Sedan gick var och en gärna som den ville, tyckte
han. De som var Högera, gick ju med i demonstrationståget. Men
det var många som bara stod och tittade på. Jag vet inte precis
om det fanns motståndare till demonstrationen. Högeren var ju all-
tid emot det. Numera så pratar man aldrig om det. Det var ingen
spänning mellan folk, som röstade på olika partier. Det är klart
att man tände om det, men jag tycker inte att man själv be-
rördes av det. För i tiden kunde yngre och äldre diskutera politik
så att det stod högt i luften, precis som nu. Det förekom nog mot-
sättningar dem emellan, men jag har liksom aldrig brytt mig om
det. Jag tycker inte att det fanns någon politisk skillnad mellan
slutkyrkliga och frikyrkliga. Jag tycker att folk som huvudsakligt
gick rätt mycket på frikyrkliga möten, därför att de springer på

vacker.

Jag kan inte säga att de politiska partiernas propaganda var så levig som nu. Man fick några papper hem och så var det lite tal. Det var inte alls som det är nu. Ingen i vår familj gick för politiska möten. Jag vet inte om det hade några nackdelar att tillhöra arbetarpartiet, för far var ju hos Lalle Holmbergs nästan hela tiden, och där var han olycklig. Annars så tycker jag, att var människan bra och kunde han arbeta, så kvittade det vilket parti han tillhörde. Det frågade inte arbetsgivaren efter. Jag kan inte säga vilka politiker som sattes främst, för det var så lite vi pratade om det. Jag vet bara när Branding kom till, och Per Albin, honom tyckte vi om. Han var bra.

Vi älskade våra kungar. Vi talade mycket om våra prinsessor och kungar. Vi hade inget porträtt av kungafamiljen, men min morfar han hade det. Han hade både Karl IX och alla de andra kungarna färd inramade på väggen. I regel så hade man någon kungabild på väggen.

Vi har alltid varit med i stadskyrkan. Vi är djupa ordentligt och konfirmerade. Men läste alltid sin psalmbok, varje kväll och varje morgon. Han ville inte veta oss att han gjorde det, han delade det. Men vi kom på hemmet ibland. Han hade aldrig tid till att gå i kyrkan. Där gick inte heller i kyrkan. Han var troende, men han tyckte inte om prästen. Men vi psaltar brukade gå. Några molvällningar pådde aldrig. Vi talade aldrig om det. De tyckte mycket om församlingsarmén. Det var de enda de talade om. De var nere i Nya Han, när de började. Då hade de möten på ett svanrum. Det var före min tid. Jag har bara hört talas om det. Ansandakt förkann inte i vårt hem. Vi barn som gick i skolan läste varje aftonbön. Säkertligen var det min mor eller min äldsta syster, som lärde oss den. Vi läste den här "Gud som lever barmen här". Så gick vi psaltar ibland, som vi hade lärt i skolan. Bönstämman förkann inte direkt hemma. Men när vi var borta så gjorde vi det. I många hem gjorde man det ju. Hemma talade de aldrig om Gud och helvetet med oss. Det var mest när vi hade börjat i skolan. Det fanns inga tecken, som

var förbjudna då. Vi lekte som vi brukade.

Vår frälsdrottning satte stor vikt vid konfirmationen. Det var ju festligt då med släktningarna och kaffe på kvällen och middag måltidsdagen. Det var en högtid. Borgerlig konfirmation fanns inte på tidigt, och när den kom så varade det inte så många år, för de många som blev borgerligt konfirmerade ångrade sig så bittert sedan. En borgerlig värdet sade för, att det är lika viktigt hur de än säger sig. Tyckte de inte om prästen, så fick de gå och säga sig borgerligt. Det var inget fel på stadskyrkan. Där lyckade inte en prästerna. Jag vet inte varför. Han hade sin tro, men han gick aldrig i kyrkan. Själva tyckte jag bra om prästerna. Fast de var mycket strängare för, helst när man gick och läste. Böss var särskilt sträng och kinders. Det var sällan man pratade med andra om detta, för var och en skötte sig. De diskuterade aldrig religiösa frågor.

De tyckte alltid barmhärtiga. Själva tyckte jag mycket. Jag tyckte om att gå i skolan. Kunde klass var frivillig då. Efter fjärde klass fick man avgångspremie. Där var de som kunde sluta efter tredje

klass. Det berodde sig på hur de hade det där hemma. Jag
gick i femte. Fröken ville, att jag skulle försätta på Tekniska
skolan, men det fick jag inte. Det var ganska mycket begjord
i mycket. Hon prenumererade på Häften. Det kom ut ett
häfte varje vecka. Det var i stil med böcker. Ett av dem hette
Lynnet. Det var konstiga böcker. Det var ingenting som intresserade
oss. Sedan när de fick sina nummer, så fick de en pärm till, så
att de själva kunde binda in dem. Han hade mycket böcker.
Ibland hände det, att de tyckte vi läste för mycket och då slog de
böckerna ifrån oss. När vi hade lagt oss, hände det ibland att vi
slog böckerna med oss under täcket och låg och läste. När brukade
alltid ha en nattlampan tänd och så hade man ja god syn. Då ty-
ckte de när man vände bladen och slog de upp och låg böckerna. Det
skulle vara lytt, man skulle ja sova. Men i Liden var det så att
arbetarna hade inte råd att hålla sina barn i skola, så de fick all-
drig läsa efter folkskolan. Men de som bara ^{hade} ett barn, de kunde ju
lägga nedan lite pengar. Det var inte vanligt att man skickade
sin län. Det var mest riktiga bondpojkar från landet som kom.

de studera. Det såg man på dem, vilken som var från landet och vilken som var från stan. Det var en viss typ över dem i klädsel, hållning och allting. Då hade friälldrarna, lantbrukarna, pengarna. Så brukade sådana pojkar vara sparsamma. Men en som kom från en bättre familj var många gånger storaktiga. De sparade ju inte alls. Man tyckte naturligtvis, att det var bra om arbetarsen kunde ha studenterna och sedan studera vidare. Men det var ingen avundsjuka. Flickorna kom i regel ut och fick lära sig py, en del gick på afferskolan, som fröken ville att jag skulle gå i och då fick de plats på kontor, och många blev affärsbiträden. Sådana som täste blev rätt gärna präster och junder, som de nu kunde klara av det. Det var många här i stan som tog studentexamen, men som det sedan inte blev något av.

Vår friälldrar påverkade oss inte alls i fråga om yrkesval. Jag hade visserligen en bror, som kom in i gästrelära, men han gick ifrån det. Han tyckte inte om det. Jag själv tog plats som jungfru. Vi fick själva välja vad vi ville. Att jag tog plats i hem var naturligt. Man ville ut och så fick man den med det.

hemma. Alltid bodde man hemma, men det var inte alltid. Det berodde på hur platsen var. När man bodde hemma, så fick man betala för sig. Vi fick ingenting gratis hemma. Hur mycket jag betalade kommer jag inte ihåg. Det förken inte alls att någon av oss var med i en slutsirkel.

Städer kommer jag särskilt ihåg. Det kallades även för Nya Stan. Jag kan inte säga varför det kallades Staden. Det var inte större nöd där än någon annanstans. Sen man kallade det mest för Nya stan, sedan var det mest Elvstaden, men det tycker jag är ett fullt namn. I Premiegatan bodde en som körde ut och hämtade sand och sålde sand. De kallade honom för Döden och Dödaungarna. Varför vet jag inte alls. Sen de hade konstigt utseende. De hade en pojke, han var inte riktigt klok. Sedan fanns det Föderkull, Störretull och Österkull, de låg i utkanten. Sen jag hörde aldrig att de sade Västerkull. Det var bara "väster". Det var Klosters församling. Det gick ut här och mer om Svanevägen och gasverket. Det var en skadestöl för sig väster. Professorsstie-

den har blivit till nu. De byggnaderna där uppe fanns inte när jag var liten i alla fall. Då var staden inte så stor. Vid Elmensborg fanns Spolegatan och Karl XI gatan. Men de gick bara upp till den vägen, jag vet inte vad de kallade den för. Där var en gropp och där låg alla och drack brännvin. Det fanns en likadan väggrop och gör Astertull. Dödsstamskolan kom också till när jag var liten och sedan blev det också bebyggd. I Lund fanns mest envarings- och tvåvåningshus, inte högre. Där på tor-
nan av Fiskargatan och Lyckegatan, där låg ett litet hus för i två våningar. Det var kanske vindskåpar ovanpå igen. Där var en specceriaffär. Jag kan inte säga när det revs, men det var i min ungdom. När över där Skanska banken är var bara små hus. Där ungefär som Carlolina Torberg slutar intill Skanska banken gick en liten gata, som hette Lilla Kungsgatan. Den gick från Skorstorget bort till planteringen bakom kyrkan. I stora Kungsgatan, nu heter den bara Kungsgatan, där låg Uinkes kafferiaffär och där var en nyfödd, där de höjde såd och så till grisar. Det var bara ett litet litet hus. Det blev rivet efter 1904, för

min moster blev gift 1904 med deras son, så det var efter det.
På hörnan där vaskaffären är, låg apoteket Hjerten. Det låg
en Trappa upp, se- syn Trappssteg upp. Sedan blev det huset om-
byggt och då brände de grunden. Så hade Hedmans ett litet hus
där som det stora nybygget är nu. Det var ett litet lättnadshus.
Det var en son hette Hedman, som hade affären. De hade
tre snugga döttrar, eleganta var de, för de gjorde aldrig någen-
ting, de var ju rika. Mer på Rindensborg låg en liten klock-
affär in till där som Spelbolaget är nu. Det var ett litet, litet hus
när jag gick i skolan. Och där hade hon stömark sin vaskaffär,
sedan låg där en garnaffär, som hette Nilssons. Sedan blev det ri-
vet. På den lilla framför Rindshallen var en gård och där var
Karnsell, när det var marknad. Sedan kom det väck och då blev
där köttbeaktningsbyrå. Mer i Nya stan var bebyggelsen precis
som den är nu med tagenhet där mer och bara vindskupor
ovani. Likadant är det upp vid Kulturen. Allt är så litet
sedan jag var barn. Högens fanns där mer som Borgs nu har,
upp till Lillesund. Det var gamla böja hus. En fyra vånings-

Hus fanns inte. Uppre på Bredgatan fanns ett hus som var ganska
hög. Det fanns till redan när jag var liten. Likaså där som
Konditorin Lundegård är. Det var ett av de högsta husen. Uppre i
staden var det mest de fattiga som bodde, dvs omkring Skortorget
och uppåt Lundegård. På Håra Tyskargatan bodde mest arbetare.
Runt om Kullören bodde mest lägre folk som arbetare. Fast där bod-
de en del läuter, som lyfde ut rum och hus. Jag tycker inte, att det
fanns någon spänning mellan de olika sällskapen. Det var ganska
fridfullt och skönt och var och en skötte sitt. Vi på vår gata hade
aldrig något gemensamt. De pratade och på men det var allt.

Jag vet inte precis vad för uppfattning man hade om kropps-
arbetare. Det var ju på att de högre och borgarna såg ner lite grann
på en arbetare. Så man fick vara underdanig. Studenterna har
alltid tyckt om. Min far älskade studenterna. Det vackraste han
hörd var när de gick. Han var själv mycket begåvad och läste
mycket. Fast han var ju skollund på studenterna. Jag skall tala om
en sak. Där nere i Ågra han bodde mycket med många fruntim-
mer, men det var innan jag blev född. Det berättade min far.

mor och min mor au. Tyckes Juna Herrar kom ner dit, kläda i höga hattar och cape med vitt sidenfoder och kapp. Sen sedan kom det väck och när jag var liten var där ingenting sådant. Sen innan bodde där många dåliga fruntimmer, som hade herrbesök. Jag får däremot säga, att när jag var liten, var det en fridfull stadodel. Ungarna slops aldrig. De kom överens precis som om de var syskon. Hantverkarna fick ju tåra yrket, så de fick gå in som lärjungar. De var rikligt förtäta. De fick inte sluta under de fyra åren, sedan de blev fästade till sitt yrke. Sedan när de blev utlände fick de mer beställ. Sen de, som inte hade något yrke precis, de var ju som grovarbetare och diversearbetare. De fick ju mindre beställ, en yrkesman fick mer. Jag vet inte vad man tyckte om koulorsfäkt. Sen en sak som jag alltid gillade var sådana, som arbetade på fabriks. De var illa sedda, fabriksflickorna. Jag vet inte varför. Sen där nere Nötten var de illa sedda av dem, som bodde där. De tyckte, att det var ^{inte} så passande yrke. Det var bra med bänder och landarbetare. Det var inget förtäthligt med dem. Vi tyckte om dem. Det var som för sades: "Vad

bede vi springa bort till Sankt Kungsgatan och Köpa Kuäck.
Nunars var här inga parker då utom Tellets park. Det var inte
många, som brukade gå ner till Esplanaden och Högervall. Det
var mest de som bodde i Nya Stan. Som mig flicka minns jag
att det var fullt med folk från Norrbygråben och hela Kloster-
gatan på kvällarna. Där gick de fram och tillbaka. Det var strö-
get s. k. Det fanns inga andra platser som ungdomar tillfrades
på. Det var mest att de gick där. Så var de inte ute så länge för.

Jag kommer ihåg att nere på Preuregatan fanns ett hus
som kallades för "Lilla Loreborg". Det var ett fullt namn, men
varför det kallades så vet jag inte. Det sade de alltid om det hu-
set. Jag har hört talas om något som hette "Stöpin". Jag kan inte
seja var det låg, men det var nog ute på öster. Jag tror att
det kallades så, för de läst ha gjort ett väldigt liv där, seja om
så där. "Brudbrömmen" är det huset som ligger nere vid Kullaren.
Den varför det kallades så, vet jag inte.